

**GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING
PUBLIEKE GEZONDHEID & ZORG
ALGEMEEN BESTUUR
14 oktober 2016**

Agendapunt 7

Alcohol & jongeren

- Evaluatie convenant alcohol en jongeren
- Hokken & ketenbeleid

Inleiding

In haar vergadering van 7 oktober 2011 heeft de (toenmalige) Bestuurscommissie GGD Groningen ingestemd met ondertekening van het convenant Alcohol & Jongeren, waarvoor GGD Groningen al eerder als penvoerder en trekker was aangewezen. Convenantpartners waren verder de Groninger gemeenten, de (toenmalige) regiopolitie Groningen en het Openbaar Ministerie Groningen. Doelen van het convenant waren het stroomlijnen van de aanpak van het toenemend drankgebruik onder jongeren en het vastleggen en nastreven van gemeenschappelijke ambities. Tijdens een conferentie op 8 februari 2012 werd het convenant, met een looptijd van 5 jaar, ondertekend.

Inmiddels is de convenantperiode vrijwel ten einde, en is een evaluatieonderzoek uitgevoerd onder de convenantpartners. In deze notitie wordt u bericht over de highlights van de afgelopen convenant-periode, de uitkomsten van de evaluatie en wordt een voorstel voor een vervolg gedaan. Verder is de afgelopen maanden een inventarisatieonderzoek uitgevoerd naar het fenomeen 'hokken en keten'. Ook hierover wordt u bericht in dit schrijven.

Alcoholgebruik jongeren provincie Groningen

Eerst worden de meest actuele cijfers met betrekking tot het alcoholgebruik onder de 18 jaar uiteengezet. Uit de Jeugdgezondheidsenquête 2016 blijkt dat de afgelopen vier jaar de gemiddelde aanvangsleeftijd is gestegen, van 14 naar 15 jaar. Dat zal te maken hebben met de verhoging van de alcoholleeftijd naar 18 jaar, waardoor een deel van de ouders toch wat kritischer is geworden. Het bingedrinken (5 of meer glazen alcohol per keer) is bij jongeren in klas 2 gedaald van 17% naar 14%, in klas 4 vrijwel gelijk gebleven op 45%. Onder havo-leerlingen is dit percentage vrijwel even hoog als onder vmbo-leerlingen, onder VWO-leerlingen iets lager. In hoeverre de inspanningen in het kader van het convenant hier invloed op hebben gehad is niet te zeggen. Wel is duidelijk dat een strikte naleving van de DHW-bepalingen met betrekking tot de verkrijgbaarheid een belangrijke bijdrage kan leveren aan het terugdringen van het alcoholgebruik onder minderjarigen.

A. Convenant Alcohol & Jongeren

A1 Highlights

In de bestuursvergadering van 3 juli 2015 is een notitie over het convenant besproken waarin een overzicht werd gegeven van alle activiteiten sinds de start begin 2012. In deze notitie wordt volstaan met het benoemen van de meest in het oog springende.

Er werd een aantal (werk)conferenties en (leer)bijeenkomsten georganiseerd, over thema's als bingedrinken & comazuipen, jongerencultuur, hokken & keten, de Drank- en Horecawet (verhoging alcoholleeftijd naar 18 jaar) en het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol. Voor dat laatste thema werd een model ontwikkeld en geïmplementeerd. Er werden grote projecten ontwikkeld (de jongeren-alcoholcampagne Maklukzat, theaterproject Bottoms Up! i.s.m. de Noordelingen). Diverse bijdragen zijn verleend aan themabijeenkomsten en onderwijsactiviteiten. Een belangrijke bijdrage werd geleverd aan de vestiging van de

alcoholpoli Groningen, en het Keurmerk Alcoholbewuste Sportkantine werd mede-ontwikkeld en uitgerold. Een mysteryguest-onderzoek werd uitgevoerd naar de naleving van de bepalingen van de DHW in supermarkten en slijterijen. Er waren vele (adviserende) contacten met gemeenten en landelijke kennisinstellingen. Daarnaast verscheen 4x per jaar een voortgangsbericht met daarin korte gemengde berichten over het convenant, uit de regio en uit het land.

A2 Evaluatie

In opdracht van GGD Groningen is de afgelopen maanden een evaluatieonderzoek uitgevoerd door de Hanzehogeschool. Het onderzoek werd uitgevoerd met behulp van vragenlijsten die werden voorgelegd aan besturen, directies en medewerkers van de convenantpartners. In totaal werden 43 vragenlijsten grotendeels of volledig ingevuld en gebruikt voor een analyse (redelijk representatief beeld).

Veruit de meeste respondenten stellen dat het convenant heeft bijgedragen aan de versterking van de samenwerking tussen de partners (88%). De vorm waarin de samenwerking werd gegoten (een convenant) werd door 71% van de respondenten als (zeer) positief beoordeeld; anderen zeggen dat een convenant een te vrijblijvend middel is, of merken op dat niet alle partners in gelijke mate betrokken waren. De bijdragen van de verschillende partners worden wisselend beoordeeld; 56% van de respondenten vindt dat het OM en de politie goed hebben bijgedragen, voor de gemeenten en GGD Groningen ligt dit op resp. 76% en 85%. Ruim de helft is tevreden over de bijdrage die is geleverd aan (de doelstellingen van) het convenant. 63% van de ondervraagden zegt tijdens de convenantperiode actief kennis, expertise en ervaring te hebben gedeeld. Op de vraag of de samenwerking efficiënter had gekund antwoordt 29% dat dat inderdaad het geval was; bijna de helft is (zeer) tevreden. Met name de rol van OM en politie had meer aandacht moeten krijgen.

De vraag of het convenant heeft bijgedragen aan verminderd alcoholgebruik onder jongeren is niet objectief te beantwoorden, maar één derde van de respondenten schat in dat dat wel het geval is, en bijna de helft schat de bijdrage als 'matig' (beperkt) in. Aan de gemeenten is gevraagd of zij over een uitvoeringsprogramma Alcohol & Jongeren beschikken (ruim de helft) en of het convenant daar invloed op heeft gehad (eveneens ruim de helft). De onderzoekster trekt de conclusie dat de samenwerking met het convenant als bindmiddel over het algemeen goed heeft gewerkt en de partners overwegend tevreden zijn. Aanbevolen wordt het convenant door te laten lopen, maar wel met kortere tijdsduur, minder vrijblijvendheid en mogelijk ook met andere deelnemers aan het samenwerkingsverband.

A3 Vervolg

De uitkomsten van het evaluatieonderzoek laten zien dat, met een aantal mitsen en maren, het convenant als structurerende vorm voor samenwerking aan het doel heeft beantwoord. Nu de jongste cijfers m.b.t. het drankgebruik onder jongeren slechts een lichte verbetering laten zien is er geen reden om de inzet op dit dossier te verminderen, en een doorstart van het convenant is dan de meest aangewezen weg. De samenwerking kan wel efficiënter worden ingericht, onder meer door belangrijke partijen die nu geen ondertekenaar waren maar wél sterk betrokken waren (Koninklijke Horeca Nederland, Verslavingszorg Noord Nederland, jongerenorganisaties etc.) ook formeel te laten participeren. Deelname vanuit OM en politie ligt minder voor de hand en verdient heroverweging. Ook verdient het aanbeveling om de looptijd te beperken (bijvoorbeeld tot twee jaar) en voor die periode duidelijke speerpunten te benoemen. Deze zouden kunnen worden voorzien van concrete opdrachten en dan projectmatig kunnen worden uitgewerkt door werkgroepjes onder de vlag van het convenant.

De bestuurlijk trekkers kunnen als opdrachtgever optreden; de convenantgroep zou in aangepaste samenstelling de regie voeren.

B. Onderzoek Hokken & Keten

Tijdens de bestuurlijke conferentie ‘Twee jaar Drank- en Horecawet’ (oktober 2015) kwam naar voren dat er sinds de wetswijziging in de Drank- en Horecawet in 2014 mogelijk een toename van hokken en keten heeft plaatsgevonden. De bestuurders hebben daarop aangegeven dat zij behoefte hebben aan meer zicht op de situatie betreffende hokken en keten in hun gemeenten. Het doel van dit onderzoek is om de bestuurders van de provincie Groningen kennis en inzicht te verschaffen over een eventuele toe- of afname van hokken en keten in de provincie Groningen. Hiervoor is door de Hanzehogeschool een inventarisatieonderzoek uitgevoerd onder gemeenten, jongerenwerkers en jongeren. Daarnaast is er onderzocht in hoeverre het alcoholgebruik van de keetbezoeker verschilt met dat van een niet-keetbezoeker en is het motief tot het bezoeken van een keet in kaart gebracht door middel van internet-enquêtes.

B1 Conclusies

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek naar hokken en keten in de provincie Groningen:

- Er bestaan grote verschillen tussen de aantallen hokken en keten die gemeenten, jongerenwerkers en jongeren zelf noemen in het inventarisatieonderzoek. De aantallen voor de provincie Groningen lopen uiteen van 39 (inschatting gemeenten) tot 23 (inschatting jongerenwerk). Er is dus nog geen goed zicht op het daadwerkelijke aantal hokken en keten per gemeente, maar we verwachten dat het aantal hoger ligt omdat de ervaring leert dat het grootste gedeelte onbekend is voor derden. Op grond van landelijke gegevens komt Keetkeur¹ op gemiddeld 20 voorzieningen per gemeente maar dat lijkt (te) hoog voor de provincie Groningen.
- Omdat er geen nulmeting is gedaan, is het lastig te zeggen of het aantal hokken en keten is toegenomen naar aanleiding van de verhoging van de alcoholleeftijd van 16 naar 18 jaar. Uit Keetkeur blijkt dat sinds de verhoging van de leeftijdsgrens het aantal keten is toegenomen en de aanvangsleeftijd van keetbezoekers is afgenomen
- Keetbezoekers zijn: met name jongens, een vaste vriendengroep van 10-15 personen, van gemiddeld 19 jaar. De meeste keetbezoekers volgen een MBO opleiding (39%). 90% van de keetbezoekers bezocht voor het eerst een keet toen hij jonger was dan 16 jaar.
- Het drinkgedrag van keetbezoekers verschilt van niet-keetbezoekers. Minderjarige keet-bezoekers drinken meer binge (>5 glazen per keer) (77%) dan niet keet-bezoekers (45%²).
- Ouders van keetbezoekers vinden het vaker goed dat minderjarige jongeren drinken dan ouders van niet-keetbezoekers (96% ten opzichte van 52%).
- Het keetbezoek heeft ook positieve gevolgen voor de jongeren: de jongeren die een keet onderhouden zijn vaak erg zelfstandig en zelfredzaam. Ze organiseren en bouwen hun keet zelfstandig en financieren materialen vaak zelf. Deze jongeren spelen op latere leeftijd ook vaak een rol in het verenigingsleven en activiteiten in de dorpen. Daarnaast dragen keten bij aan de sociale cohesie in een dorp, omdat jongeren keten voornamelijk zien als een ontmoetingsplek.

¹ Het platform voor hokken & keten van Plattelandsjongeren.nl

² De genoemde cijfers komen uit het Jeugdgezondheidsonderzoek 2015, GGD Groningen

- Het is voor gemeenten of jongerenwerk moeilijk om een ingang te vinden binnen de keten om met jongeren in gesprek te gaan.

B2 Aanbevelingen

De onderzoekers komen op basis van het onderzoek met de volgende aanbevelingen:

- Een goed ketenbeleid vraagt om samenwerking tussen de instanties die te maken hebben met keten. Bijvoorbeeld politie, jongerenwerk en gemeenten dienen samen te werken om tot een effectieve aanpak te komen. Jongerenparticipatie door in gesprek te gaan met de keetbezoekers is hierbij van cruciaal belang. Plattelandsjongeren.nl kan hier een adviserende en uitvoerende rol in spelen.
- Het is belangrijk om het gesprek met de jongeren aan te gaan, met als doel dat de jongeren op een veilige manier in de keet kunnen zijn. Hierbij kunnen gemeenten inzetten op de volgende thema's: brandveiligheid, alcoholbeleid, huisregels, ouderbetrokkenheid, uitstraling, activiteiten en EHBO/noodnummers.
- Er dient bewustwording onder ouders te komen omtrent de verantwoordelijkheden die zij hebben wanneer de keet op hun erf staat. Zij kunnen bijvoorbeeld verantwoordelijk gehouden worden voor de veiligheid en het drankgebruik van (minderjarige) keetbezoekers.
De betreffende ouders zouden begeleid moeten worden bij het houden van toezicht, op een manier die werkt en past voor zowel de jongeren als de ouders.

Het Algemeen Bestuur PG&Z besluit:

- *Het convenant Alcohol & Jongeren voor de provincie Groningen met twee jaar te verlengen, tot 31 december 2018, met een aanpassing van de deelnemers aan het convenant;*
- *De bestuurlijk trekkers te vragen om de convenantgroep opdracht te geven tot een voorstel voor de invulling van deze periode en dit in december 2016 voor te leggen aan het bestuur;*
- *Kennis te nemen van de uitkomsten van het onderzoek naar hokken & keten;*
- *Hokken & keten als thema aan te wijzen voor uitwerking in het kader van het convenant Alcohol & Jongeren, en de bestuurlijk trekkers te verzoeken hier opdracht toe te geven.*